

(המשך מעמוד 15)

מרוכז! — זה היה נורא, כל המיטפה הענקית הזו, היה לה קשה לאמא. אז שהיא אומרת: "קשה לי" הוא אמר לה: "מה את בוכה, מה קשה לך? השמיים שלנו, הארמה הזו שלנו!"
למה הוא עלה קורס? שימרון נעצר, בגלל

"כל ערב אתה חושב איפה הבן. בחג, בשבת — איפה הבן. כאשר כולם סביב השולחן, הכיסא שלו ריק, המיטה שלו ריקה, זה לא פשוט"

הפעילות הציונית. והיכו אותו קשות. אחרי פעילות כזאת, אבא חתם כערכ, שייצא בערכות וכשירצו אותו שיחזירו אותו. שימרון יצא, היה

אירגון יפה מאוד והעיפו אותו מייד לישראל. איך שהגיע, התגייס למיטרה. אחרי מיספר ימים, באו לאב ורצו ממנו את הבן. הוא אמר אני לא יודע לאן הוא נעלם, אז אסרו את אבא לא 48 שעות. הוא אמר להם: "תנו לי זמן ללכת לחפש את הבן, אני אביא לכם אותו." יצא — והופ, גם הוא ברח והגיע לישראל.

הוא לא התעצל לכתוב מיכתב למיטרה בקובלנה: "מצאתי את הילד, והוא נמצא במיטרה ישראל ולא רוצה לבוא למארוקו". לכן אבי הגיע לפני כולנו. אני וכל היתר היינו קטנים, לא היה מעקב אחריו. בכל הזדמנות שהיתה, עליית-הנוער היתה לוקחת אחד.

● אתה זוכר את היום שעלית לארץ?

היה היום הלבן ביותר. כל מדינת-ישראל היתה לבנה. היה שלג. זה היה התחלת ינואר 1950, זה היה השלג הכי גדול שירד כאן אי פעם. כל המדינה היתה מכוסה. נישקתי את השלג, את הארמה, הייתי עם טלית קטן, כי באתי דרך צרפת, הייתי בפנימיה של אגודת ישראל. פיאור עוד לא היו לי, אבל התלבשתי כמו דתי, בטלית קטן, שומר מסורת, ונדהמתי לראות יהודים בלי כיפה. אחר-כך הבנתי לאט-לאט שזו מדינת-ישראל והרמוקריטיה ויופי.

חידושים והמצאות בכלא

בישראל יש 7,900 אסירים. מהם 300 ביטחוניים (רובם המכריע ערבים). הם כלואים 20 מיתקני-כליאה ברחבי הארץ ובשטחים הכבושים. יש בית-סוהר אחד לנשים. נוה-הצ'רצה. בית-סוהר אחד לנוער. תל-מונח ותישעה בתי-סוהר לאסירים ביטחוניים. לאחרונה יש גם בית-סוהר אחד לאסירים שנכלאו בפעם הראשונה. זהו חידוש של הנציב החדש, רפי סוויסה. הוא פיזר את כל אסירי כלא-כפר יונה ויחד אותם ליושבים במעם הראשונה. כדי שלא יתערבבו עם אסירים מועדים.

כיום יש צפיפות בלתי רגילה בבתי-הסוהר בארץ ויש קרוב לאלף אסירים הישנים על הרציפה. בימים אלה עובדים על הרחבה של כמה מיתקני-כליאה ואלה יוספו עוד 800 מקומות-כליאה חדשים. לפי סקר שנערך ב-1983, בתקופתו של מרדכי רוטנטימר, הנציב הקודם, התברר שיותר מ-45 אחוז מן האסירים אינם יודעים קרוא וכתוב. אלה צעירים בגילים 18-25, כולם צברים. חלקם החזיקו בתעודות גדולות של מישור-החינוך. לפיהן סיימו שמונה ויותר שנות-לימוד.

ורטהיימר הקים שיבצה מרכזי-חינוך בשיבצה בתי-סוהר. וסוויסה מקפיד לטפל ולהרחיב את הענף הזה. כדי לדרבן את המוטיבציה של האסירים, גיבש הח' לטה לתת לאסירים הלומדים שכר כפי שמקבלים עבור יום-עבודה.

אחת סקר קבע עוד, כי 53 אחוז נוספים הם בעלי רמת ידיעות המתאימה לתלמיד שסיים כיתה ד' בבית-ספר יסודי.

תוכניות הלימודים המורחבות כוללות את כל האסירים בכל בתי-הסוהר. גם את האסירים הערביים מן השטחים הכבושים. השנה הותר למאה אסירים מכלא-עזה לעבור בחינות בגרות מצריות: ניתן לבחונים מצריים לעבור לישראל, לבחון את האסירים ולהעניק להם תעודות. בתחום אחר, התעסוקה, דאג סוויסה להוסיף עוד 500 מקומות-עבודה יצרניים לאסירים. שכר האסיר מתחלק לשלושה חלקים שווים: שליש מהכסף הולך באופן אוטומטי למיטפתו של האסיר. שליש לצרכיו השוטפים בבית-הסוהר ושליש לבנק לחשון צמוד. את הכסף הזה מקבל האסיר כשהוא משתחרר.

הוא גם מאפשר לאסירים ללמוד מיקצוע, כמעט באופן מוחלט לפי בחירתם ומיקצועות התואמים את הזמן, ביניהם גם מיקצועות המסחרי. ורטהיימר, הנציב הקודם, הכניס לכלא מיפעל להולומים שהיה הצלחה. סחיסה עומד להכניס מיפעל לייצור בשמים ומיפעל לקליית קפה ולשיווק. נוסף לזה הוא עומד להקים אוזיה גדולה בבית-הסוהר ברמלה. ש' תספק בשר החוצה. ולוליי-עופות גדולים. שיספקו את תוצרתם האסירים עצמם. בתחום האישי אפשר סוויסה לכל אסיר לענוד שעון. דבר שהיה אסור עד עכשיו. לאסירים יש גם אפשרות לקנות ווקמן. רדיו. מכשיר-טלוויזיה ועיתונים בכל יום בקניינה.

יום אחד בכל שבוע מקדיש הנציב החדש לקבלת מישפחות האסירים. ואף עומד לפתוח לישיבה חדשה בעכו. כדי

"מכרתי את הבית. אחרת איך הייתי מממן את כל ההוצאות הרבות של שני עורכי-דין והוצאות שלי ונסיעות? אבל מה זה כסף לעומת בן?"

לא כמו היום, שיש סטייקים ומשקאות וכולם בוכים. אז לא היה כלום: אני ידעתי שאני צריך לכנס בעצמי, וזה היה נהדר. אז מה התחלתי לספר לך? אבא היה כותב לאמא ולכולנו: "תבואו, יש לי עגבניות ויש לי

לקבל את מישפחות האסירים המתגוררות בצמון הארץ. כדי שאלה לא יצטרכו לבוא עד לכלא רמלה, שם נמצא מישור הנציב.

בסקר שנערך התברר, שבשנים 1983-1948 היו 3 אחוז מן האסירים שפוטו על עבירות-סמים. משנת 1983 הוכפל המיספר פי 10. וכיום יש 30 אחוז מן האסירים השפוטו על עבירות-סמים. חלק גדול מהם מכורים לסמים קשים. כבר בתקופתו של ורטהיימר נפתחה מח' לקה לגמילה מסמים. ובה 25 מיטות. סוויסה הרחיב אותה. הוא פינה את אגף רפואת השמור ביותר בכלא רמלה, שבו ישבו אסירים ידועים-ורבי-מעללים. והפך את האגף כולו למחלקה לגמילה מסמים. היום יש בה 68 מיטות.

לפי נתונים ראשוניים, לא רישמיים, מבין 150 איש ששהו באגף זה במשך השנתיים האחרונות, לא חזר איש מהם לשימוש בסמים.

חלקם הגדול של האסירים חוזר לפשע, כמו בכל העולם: 65 אחוזים.

בזמנתי מנסה סוויסה לשפר גם את תנאיהם של הסוהרים. עד היום היה נהוג שסוהר עובד 48 שעות רצוף במיטתו בבית-הסוהר. זמן שהוא עובד נטו בתוך החומות ו-48 שעות בחופשה. כשבתוך זה נכלל גם זמן הנסיעה אל הבית וממנו. הכוונה היא לתת לסוהרים אפשרות לעבוד רק 24 שעות ולצאת לחופשה ל-48 שעות. כל זה במיסגרת התקציב ובאופן שלא יצריך הוספת תקנים. דבר בלתי אפשרי במצב הכלכלי העגום.

יש כוונה לפתח ולשכלל את בית-הספר באילת לבנות בו בריכת-שיחה לסוהרים, לערוך שם השתלמויות ולתת להם חופ' שות שם. מהכוונים גם לעודד סוהרים ללמוד ואף לתת להם מילגות כדי לעזור להם.

מצב בתי-הסוהר בארץ הוא ברמה כל-כך ירודה. שלסוויסה ידרש עוד זמן רב עד שיביא את תנאיה הכליאה למצב אנושי. אך אין ספק שהוא בדרך הנכונה.

סוויסה עם בנו דויד במזכרת-בתיה כתם-לא-כתם — זה בני?

פול ויש לי שטחים חרושים ונטועים, נענע, חומס, מה שאתם רוצים!" כשהגענו, השבתי שזה באמת. שאלתי את אבא איפה השטחים. הוא אמר לי: "בוא!" לקח אותי אחרי החרר, ואני רואה כמה ערוגות, קצת עגבניות. אני בראש השבתי שיש רונמים.

● אחרי הקיבוץ חזרת הביתה? אחרי הקיבוץ הלכתי לצבא. הייתי בגיבעתי, אחר הגדודים הקשים ביותר. עסקתי במרגמות, אהבתי את העבודה הקשה הזו, השתתפתי בהרבה פעולות-תגמול, הייתי חייל טוב, בשביל זה נתנו לי לא פעם ציוד-לשבח. השתחררתי. אחרי השיחרור היתה מילחמת סיני. התחתנתי בין זה לבין זה, התחלתי לעבוד בלישכת-העבודה, נולד לי הבן דויד, הוא היה בגיל שישה חודשים כשפרצה מילחמת-סיני. עשיתי את כל המילחמה, כל שבוע הימים, כיום האחרון, יום שבת, בשעה 11, עליתי על מוקש. נפצעתי, והיה לי לא קל. היה קשה מאוד. נפגעתי בעיניים, באוזן, היו לי רסיסים בגוף. סבלתי לא מעט מזה, הגענו לא פעם עד להרפת רעב.

אני זוכר שלפני המילחמה הייתי חייב לבעל המכולת, כמו כל יהודי שהיה רושם. כשחזרתי מהמילחמה פגוע, אחרי שיצאתי מבית-החולים וכל הסיפור הזה — משרד-הביטחון לא היה או כל-כך מאורגן כמו היום עם הקצבות ותשלומים — ובעל המכולת בא ואמר שאני חייב מאה ומשהו לירות. זה היה הרבה כסף, הרבה. לא היה לי במה לשלם לו, והוא לקח ממני את הסיפריה שהיתה לי, הספריה שקניתי בחתונה בתשלומים, עם עוד כמה כלי-בית. אותו הרץ עם בעלי-הבית, שרצה 20 לירות לחודש לשכר-דירה ולא היה לי. לא היתה לי ברירה אלא לחזור עם הבן ועם הבת, שנולדה בינתיים גם, רותי, לחזור לבית ההורים, למעברה.

● איפה היתה המעברה? בעקרון. זה היה רק צריף אחד, רק חדר אחד, שהיה מלא באחים ואחיות ואחר-כך גם האחיות הנשואות, שבאו עם ילדיהם עד שהסתדרו, באו להיות אצל האמא. אני זוכר שזה היה סוכות ואבי, זיכרוננו לברכה, הקים סוכה. אז אמרתי: "עדיף לי בסוכה שהיא יותר מאווררת, מאשר בצריף הנוראי." ושם, בסוכה הזו, במקום "שיבצת ימים תשבו", כמו שכתוב בתורה, שם ישבתי שלושה חודשים, אני עם שני הילדים הקטנים שלי ואשתי. בחורף כיסיתי את הגג בשקים של מלט, בנייר עבה. ● לא היית ממורמר על המדינה, לא שאלת למה באת הנזה?

לא, מעולם לא. למה באתי? זה כאילו פה נולדתי, זה כאילו הארמה, הארץ, האוויר מוכר לי מלפני אלפים שנה. ממורמר בוודאי שהייתי לא פעם, על הביורוקרטיה, על הלך ושוב, על הקושי.

כשהיה לי קשה והיה לי רע אחר-כך, אמרתי שאני רוצה להיות עורך-דין, בשביל לעזור למי-כנים. זה היה חלום-חיי ליהפך לעורך-דין, כדי שאוכל להילחם למען המיסכנים, אלה שאין להם כסף. כמו חכם מיימון: תשלם לי לפי יכולתך. זו היתה הכוונה וזה היה חלום חיי.

אבל מה לעשות, אתה מתחתן בגיל צעיר מאוד, פיתאום יש לך שני ילדים, פיתאום מיל-חמה, פיתאום פציעה, אין לך בית, לא היו אפשרויות שיש היום להתקדם וללמוד. למדתי בער-בים כמה שיכולתי.

● אתה חושב שבר-לב חשב עליך לתפקיד גם בגלל הבן שלך, שיושב בבית-סוהר בצרפת? ההיפך, הבן שלי צריך היה רק להפריע. ידוע לך שכאשר קרה המיקרה, אני הגשתי התפטרות מהכנסת, כדי לא להטיל שום דופי במפלגה. ● אתה אמרת שאתה רוצה להיות סטור מחברותך בבנסת בגלל מעצרו של הבן?

הגשתי מיכתב.